

**Društvo za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava Varaždin,
"Društvo za ureditev zamolčanih grobov" Ljubljana i
"Komisija Vlade Republike Slovenije za evidentiranje, in označitev zamolčanih grobišč"**

Obilježiti sve grobove bez obzira na nacionalnost žrtve

O stratištima i grobištima susjedne države brigu vode razne nevladine udruge, a lanjske je godine »Komisija Vlade Republike Slovenije za evidentiranje in označitev zamolčanih grobišč« pokrenula akciju obilježavanja svih grobišta u državi.

Na prikupljanju podataka o žrtvama i grobištima Slovenije aktivno djeluje i "Društvo za ureditev zamolčanih grobov" iz Ljubljane, a velik broj lokacija grobišta ucrtanih u digitalne karte posjeduje i Povjerenstvo za Sloveniju Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava Varaždin. U cilju utvrđivanja svih grobišta i stratišta Slovenije »Komisije Vlade Republike Slovenije za evidentiranje in označitev zamolčanih grobišč« organizirala je zajednički sastanak predstavnika "Društva za ureditev zamolčanih grobov" iz Ljubljane, članova Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava iz Varaždina i članova Komisije, a sastanak je održan u Ljubljani. Sastanku su prisustvovali Petar Kovačić Peršin, predsjednik Komisije Vlade Republike Slovenije za rješavanje pitanja prešućenih grobišta, mr. Dimitrij Omersa, savjetnik Vlade Republike Slovenije iz Ministarstva za rad, obitelj i socijalna pitanja, te prof. dr. Mitja Ferenc, vođa projekta za obilježavanje grobišta. Iz »Društva za ureditev zamolčanih grobov« iz Ljubljane sastanku su prisustvovali Franc Perme i Anton Žitnik, a iz Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava iz Varaždina sastanku su prisustvovali Franjo Talan i Dragutin Šafarić, predsjednik Povjerenstva Društva za Sloveniju.

Metodologija obrade grobišta

U uvodnom izlaganju dr. Mitja Ferenc, sveučilišni profesor i voditelj odsjeka Komisije za obilježavanje grobišta, naglasio je kako Komisija u ovom sastavu djeluje jednu godinu, a želja im je kompjutorski obraditi sva grobišta na području Republike Slovenije. Već su obradili 200 grobišta, a sva su grobišta obrađena istom metodologijom. Svaka lokacija je, uz ostale podatke o grobištu, ucrtana i označena na topografskoj karti 1:5000 i označena na ortofotografiji snimljenoj iz zraka. Svaka lokacija satelitski je obrađena s naznačenim koordinatama, a svaki objekt obrađuje se metodologijom sličnom onoj za kulturno-povijesne spomenike.

Članovi hrvatskog Društva govorili su o suradnji društava kod obilježavanja grobišta, kako na području Slovenije, tako i na području Hrvatske. Hrvatsko je izaslanstvo zahvalilo slovenskom Društvu na potpori koju je pružilo kod dobivanja dozvole za gradnju spomen-križa na grobištu Dravska šuma kraj Varaždin. Oba društva rade na obilježavanju svakog grobišta bez obzira na žrtve koje su u njemu pokopane, a kako se prema podacima slovenskog Društva procjenjuje da je na području Slovenije u posljednjim danima Drugog svjetskog rata i likvidacijama koje su uslijedile nakon njegova završetka lišeno života više od 190 tisuća Hrvata. Svaka žrtva totalitarnih režima zaslužuje da bude dostojno pokopana i da rodbina zna za njezinu sudbinu.

Dragutin Šafarić iz Velenja, predsjednik Povjerenstva za Sloveniju hrvatskog Društva za obilježavanje grobišta, objasnio je kako je tijekom svog dugogodišnjeg istraživanja i prikupljanja podataka došao do podatka o više od 800 grobišta na području Slovenije, no ostalo za obraditi još dosta građe. Kod toga je naglasio da je više od 600 lokacija obrađeno metodom sličnom onoj slavenske Komisija, ali uz manje tehnike, a dio tih grobišta pripremljen je za objava na web-stranicama. Hrvatska strana prezentirala je lokacije evidentiranih grobišta Slovenije na topografskoj karti veličine 90 x 70 cm koja je darovana Komisiji za grobišta Slovenije.

Spomen-obilježja

Slovensko Ministarstvo za rad, obitelj i socijalna pitanja raspisalo je natječaj za arhitektonsko rješenje jedinstvenog spomen-obilježja koje će se postaviti na grobištima diljem Republike Slovenije. Na natječaj Vlade pristiglo je dvadesetak radova, a među prihvaćenima je i projekt kojeg je na natječaj poslao Dragutin Šafarić, član Društva arhitekata Slovenije i predsjednik Povjerenstva Društva za obilježavanje grobišta za Sloveniju.

Na provedenom natječaju najboljim je ocijenjen rad ljubljanskog arhitektonskog poduzeća Gigodesign, a odabrani rad budućeg jedinstvenog spomenika predstavlja brončano zvono okruglog oblika visine 2,5 metara, čija će teina biti 150 kilograma.

Petar Kovačić Peršin, predsjednik Komisije, objasnio je na sastanku da je zvono simbol koji ima i vjersku komponentu. Spomenik će biti čvrst i otporan na eventualna oštećivanja, a bit će učvršćen u betonski temelj valjak. Za polaganje vijenaca i paljenje svijeća bit će postavljeni dva betonska valjka iste visine kao i valjak za učvršćenje brončanog zvona.

Za svako grobište izvršiti će se sondažni iskop kako bi se utvrdilo postojanje grobišta. Dr. Mitja Ferenc objasnio je da će se iskapanja obavljati samo na onim lokacijama gdje je određena građevinska zona ili gdje će se graditi prometnice, kao što je bio slučaj u Mariboru.

Tu je gospodin Šafarić izrazio svoje neslaganje s načinom na koji je izvršena pokop posmrtnih ostataka žrtava na mariborskom groblju, gdje su bili pozvani svi vjerski službenici, a hrvatskom katoličkom svećeniku, vojnom vikaru, nije bilo dozvoljeno govoriti iako je bio na tom pokopu jer to nije bilo predviđeno protokolom.

Kod iskapanja posmrtnih ostataka postavilo se pitanje žrtava kako regulirati pitanje žrtava drugih nacionalnosti. Na žalost, Hrvatska i Slovenija još usuglašavaju tekst sporazuma koji bi rješavao tu problematiku. - Posmrtni ostaci njemačkih vojnika sahraniti će se na jednoj od triju lokacija u Sloveniji - objasnio je mr. Dimitrij Omersa, naglašavajući da Nijemci plaćaju sve troškove.

Posmrtni ostaci talijanskih vojnika prevoze se u Italiju, a za Češku je pripremljen sporazum koji bi se uskoro trebao potpisati. - S Njemačkom je sporazum potpisan 1999. godine, s Italijom 1997., a s Austrijom je na snazi sporazum koji je vrijedio za bivšu Jugoslaviju - rekao je savjetnik u Vladi Slovenije.

Prema riječima Petra Kovačića Peršina, godišnje bi se postavilo deset spomenika, a na svakom otvorenju (završetku radova) bit će predstavnici crkve i države čije su žrtve u grobištu pokopane. Kod postavljanja spomenika na grobišta gdje su stradali pripadnici drugih naroda konzultirat će se predstavnici tih država i više se neće ponoviti slučaj iz Tezna - obećao je dr. Mitja Ferenc.

Sljedeći sastanak vezan uz istu problematiku održat će se ovog mjeseca u Ljubljani.

Franjo Talan